ವಡ್ಡಾರಾಧನೆಯ ಮತ್ತು ಶ್ಲೋಕಗಳು

ವಡ್ಡಾರಾಧನೆಯಲ್ಲಿ ಉದಾಹೃತವಾಗಿರುವ ಸಂಸ್ಕೃತ, ಪ್ರಾಕೃತ ಪದ್ಯಗಳು ಅನ್ಯತ್ರ ಹಲವೆಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಬಂದಿರುವುದು ಕುತೂಹಲಕರ ಸಂಶೋಧನೆಯಾಗಿದೆ. ಇದು ಡಾ॥ ಆ.ನೇ. ಉಪಾಧ್ಯೆಯವರು ತೆರೆದ ದಾರಿ. ಈ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಮತ್ತಷ್ಟು ದೂರ ಸಾಗಿದ ಮೇಲೆ ಬೆಳಕಿಗೆ ಬಂದ ಹೊಸ ಸಂಗತಿಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವನ್ನು ದಾಖಲಿಸುತ್ತಾ ಬಂದಿದ್ದೇನೆ. ಆ ಲೇಖನಮಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಮತ್ತೊಂದು ಕಂತು ಇಲ್ಲಿದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ವಡ್ಡಾರಾಧನೆಕಾರ ಉದಾಹರಿಸಿರುವ ಮೂರು ಸಂಸ್ಕೃತ ಶ್ಲೋಕಗಳು ಇತರ ಸಂಕಲನಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಸೇರ್ಪಡೆಯಾಗಿರುವುದನ್ನು ತೋರಿಸಿದ್ದೇನೆ. ವಡ್ಡಾರಾಧನೆಕಾರನು ಜನಪ್ರಿಯವಾದ ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದುದು ಇದರಿಂದ ಅರಿಯಬಹುದು.

೧. ಸುಖಸ್ಯಾನಂತರಂ ದುಃಖಂ ದುಃಖಸ್ಯಾನಂತರಂ ಸುಖಂ

ಚಕ್ರವತ್ ಪರಿವರ್ತಂತೇ ದುಃಖಾನಿ ಚ ಸುಖಾನಿ ಚ ॥

(ಈ ಶ್ಲೋಕದ ಎರಡನೆಯ ಸಾಲು ಅನ್ಯತ್ರ ಸುಖ–ದುಃಖೇ ಮನುಷ್ಯಾಣಾಂ ಚಕ್ರವತ್ ಪರಿವರ್ತತಃ–ಎಂದಿದೆ, ಅದೇ ಶಬ್ದಗಳಿದ್ದರೂ ಸ್ಥಾನಾಂತರಗೊಂಡಿವೆ.)

ವಡ್ಡಾರಾಧನೆಯಲ್ಲಿ (ಪು ೬೭) ಉಲ್ಲೇಖಗೊಂಡಿರುವ ಈ ಶ್ಲೋಕ ಸಿಗುವ ಇತರ ಕೃತಿಗಳು:

ಇಗಡಾ ೪೮ ಇಗಳಈ ೧೪೮ ಥಿಜಜಿಜ, ಇಗಳ ಎ೨. ೫೦,

CSJ, 2,48,CSC,೨, ೪೯. CSC II, ೧೪೮.

CSB, II, ೧೪೭. CSLD ೨, ೪೮, CR, ೬, ೫೧,

CNP II.೪೯CPS, ೧೫೩, ೫೨, MBh, ೧೨, ೧೭೪, ೨೦.

GP, I, ೧೧೩, ೬೧, IS, ೭೦೮೬, Subh, ೧೮೧, Slt (OJ). ೭೬.

ShD (T), ೬೪. ಸ ುಹಾ, ೮, ೨೬೨:

೨. ರಾಜ್ಞಿ ಧರ್ಮಿಣಿ ಧರ್ಮಿಷ್ಠಾ : ಪಾಪೇ ಪಾಪ ಸಮಾಶ್ರಿತಾ :

ರಾಜಾನ ಮನ ವರ್ತಂತೇ ಯಥಾ ರಾಜಾ ತಥಾ ಪ್ರಜಾ: ॥

(ಈ ಶ್ಲೋಕದ ಮೊದಲನೆಯ ಪಾದದ ಉತ್ತರಾರ್ಧ 'ಪಾಪ ಸಮಾಶ್ರಿತಾ:' ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಭೋಜಪ್ರಬಂಧದಲ್ಲಿ 'ಪರಾ: ಸದಾ'- ಎಂದೂ ಸೋಮದೇವನಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಚಾಣಕ್ಯಕೃತಿ ಶತಕಗಳಲ್ಲಿ 'ಪಾಪ : ಸಮೇ :'- ಎಂದೂ ಪಾಠಭೇದಗಳಿವೆ).

ಮಡ್ಡಾರಾಧನೆಯಲ್ಲಿ (ಪುಟ ೧೧೮)ಬರುವ ಈ ಸಂಸ್ಕೃತಶ್ಲೋಕ ಉದಾಹೃತವಾಗಿರುವ ಇತರ ಕೃತಿಗಳು:

CS, ll, ೨,ಪುಟ ೨೫೮

CVX lll, ೭, ಪುಟ ೭೬

ಸುರ್ಭಾ ೧೧೯ ,ಪು ಟ೧೪೫

ಸ್ವಾಮಿ ಸಮುದ್ದಿಅ , ನೀತಿ ವಾಕ್ಯಾಮೃತ

ಬಲ್ಲಾಲಕವಿ ಭೋಜಪ್ರಬಂಧ , ಪದ್ಯ ೪೪

ಸೋಮದೇವಸೂರಿ, ಯಶಸ್ತಿಲಕ ಚಂಪು

೩. ಧರ್ಮಾರ್ಥಕಾಮ ಮೋಕ್ಷಾಣಾಂ ಯಸ್ಯೈಕೋಪಿ ನ ವಿದ್ಯತೇ

ಅಜಾಗಲಸ್ತನಸ್ಯೈವ ತಸ್ಯ ಜನ್ಮ ನಿರರ್ಥಕಂ

ವಡ್ಡಾರಾಧನೆಯಲ್ಲಿ (ಪುಟ ೧೦೩) ಉದ್ಧೃತವಾಗಿರುವ ಈ ಸಂಸ್ಕೃತ ಶ್ಲೋಕ ದೊರೆಯುವ ಇತರ ಕೃತಿಗಳು:

CV, lll ೭. **CV,lll,** ೨೦. **CS, ll,** ೯೫

ಸುಭಾಷಿತ ಪದ್ಯ ರತ್ನಮಾಲಿಕಾ

ಸುಭಾಷಿತ ಮಂಜರೀ ,ಕಸಾಪು , ದ್ವಿಮು .೧೯೮೦, ಪು .೪೯೫

ಶ ತಕ ತ್ರ್ರಯ ಮಸು,ಬಾಷಿತ ಸಂಗ್ರಹ ,೫ಳಳ

ಹೀಗಿರುೀ ಪಡ್ಡಾಢದಸಿಯು ಇನ್ನೂ ಕಿಲತ್ತು ಉದಾಹೃತ ಸಂಸ್ಕೃತ-ಪ್ರಾಕೃತ ಪದ್ಯಗಳ ಮೂಲ ಬಿಟಲುಗಲನ್ನೂ ವ್ಯಾಪಕ ಬಳಕಿರುಸ್ಸೂ ಗುರುತಿಸಿಹಂದ. ಈ ಬಗಿರು ತೌಲನಿಕ ಅಧ್ಯರುಸಡಿದು ಪ್ರಾಚೀನತಿಯೊಂದಿಗಿ ಪಾಠಂತರಗಳೂ ಬಿಳಕಿಗೀ ಬರುತ್ತಿವಿ